

УДК 614.253:34(4/9)

DOI 10.33244/2521-1196.15.2019.101-111

І. В. Чеховська,

д.ю.н., старший науковий співробітник

ORCID ID 0000-0002-7030-2456;

В. В. Білоусюк,

Університет ДФС України

ORCID ID 0000-0001-6013-6928

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ РИНКУ КОСМЕТОЛОГІЧНИХ ПОСЛУГ: ПОРІВНЯЛЬНО-ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ

Стаття присвячена дослідженню правового регулювання ринку косметологічних послуг у країнах ЄС, США, Канаді й Україні. Виокремлено та узагальнено позитивний досвід такого правового регулювання в зарубіжних країнах. Доведено доцільність його запровадження в Україні, розроблено пропозиції щодо удосконалення вітчизняного законодавства, що регулює ринок косметологічних послуг.

Ключові слова: *косметолог, косметик, косметологічна послуга, естетична послуга, ліцензія, косметична продукція.*

І. В. Чеховская, В. В. Белоусюк. Правовое регулирование рынка косметологических услуг: сравнительно-правовой анализ

Статья посвящена исследованию правового регулирования рынка косметологических услуг в странах ЕС, США, Канаде и Украине. Выделен и обобщен положительный опыт такого правового регулирования в зарубежных странах. Доказана целесообразность его введения в Украине, разработаны предложения по совершенствованию отечественного законодательства, регулирующего рынок косметологических услуг.

Ключевые слова: *косметолог, косметологическая услуга, эстетическая услуга, лицензия, косметическая продукция.*

Мета цієї статті полягає в комплексному аналізі та дослідженні основних тенденцій правового регулювання сфери надання косметологічних послуг у країнах ЄС, США, Канаді. Основне завдання статті – виокремити та узагальнити позитивний досвід правового регулювання ринку косметологічних послуг, сформулювати пропозиції з метою їхнього впровадження в Україні.

Постановка проблеми. Косметологічні послуги з давніх часів користувалися попитом, оскільки прагнення гарно виглядати було властиво людству завжди. Сьогодні сфера косметології стрімко розвивається, пропонуючи різноманітні косметологічні послуги від лікування дефектів шкіри до вирішення естетичних проблем шляхом хірургічного втручання, застосування регенеративної і лазерної косметології. Однак, незважаючи на підвищений попит на косметологічні послуги, законодавче супроводження цієї сфери у суспільстві, зокрема в Україні, залишається незадовільним. Наслідком цього є надання

косметологічних послуг особами, які не мають належної освіти і фахової підготовки. Їхня діяльність на ринку косметологічних послуг призводить до ризиків як клієнтів, так і самих тих, хто надає такі послуги. Правова незахищеність клієнтів і нерегульованість ринку косметологічних послуг сприяє не тільки порушенню прав споживачів таких послуг, а й поширенню різноманітних захворювань, у тому числі інфекційних, чим становить загрозу громадському здоров'ю.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Дослідженням ринку косметологічних послуг присвячено праці вітчизняних учених О. С. Кран, О. В. Посилкіної, О. Г. Башури, І. Г. Пересацько. Психологічним аспектам діяльності косметолога присвячено праці А. Г. Башура і Л. В. Пляки. Основам практичної косметології приділяли увагу В. П. Федотов, В. А. Бочаров, Е. Ю. Корецька. Проте правовому аспекту регулювання ринку косметологічних послуг не приділено належної уваги, про що свідчить відсутність досліджень у цій сфері. Враховуючи незадовільний стан правового регулювання сфери надання косметологічних послуг і відсутність наукових досліджень, вважаємо цей напрям дослідження актуальним.

Виклад основного матеріалу дослідження. Косметологічними послугами користувалися ще з давніх часів, і сьогодні цей ринок стрімко розвивається, охоплюючи майже всі верстви населення. Якщо донедавна косметологічними послугами користувалося переважно жіноче населення, то нині такими послугами користуються чоловіки і підлітки [1]. Крім того, спектр косметологічних послуг суттєво розширився, і сьогодні у пріоритеті розвиток регенеративної, лазерної, пластичної косметології [2].

Нині країни ЄС є одним з найбільших косметологічних ринків, а за даними Бюро праці та статистики США, прогноз збільшення кількості клієнтів для косметологів зростатиме зі швидкістю 10 % упродовж 2016–2026 років [3]. В Україні відсутні такі статистичні дані, власне, як і дані щодо ускладнень, які виникли після отримання косметологічних послуг. До того ж законодавство, яке регламентує порядок надання косметологічних послуг в Україні, суттєво «застаріло» і не відповідає вимогам галузі, яка сьогодні так стрімко розвивається. Усе це свідчить про те, що держава не сприймає як загрозу для громадського здоров'я послуги, які можуть сприяти поширенню небезпечних хвороб, у тому числі інфекційних. Так, проведене дослідження манікюрних салонів і перукарень у Нью-Джерсі (США) фахівцями Школи громадської охорони здоров'я Rutgers дозволило визначити потенційні ризики для клієнтів, які користуються послугами манікюрних салонів і перукарень, у вигляді алергічних реакцій, дерматиту, різноманітних грибків, включаючи віруси гепатиту В і С [4]. В іншому дослідженні, проведеному 2018 року в Chemical Health & Safety, було виявлено зв'язок між захворюваннями працівників манікюрних салонів і їх впливом на робочому місці хімічних небезпек [4]. Міжнародна організація праці визначає, що 30 % хімічних речовин, що використовуються надавачами косметологічних послуг, кваліфікуються як токсичні речовини [5].

Наведене вище доводить доцільність спрямування політики держави на створення безпечних умов праці для працівників косметологічної галузі, мінімізацію захворювань споживачів косметологічних послуг, у тому числі і шляхом запровадження позитивного міжнародного досвіду правового регулювання ринку косметологічних послуг і вдосконалення власного законодавства у цій сфері.

Упродовж тривалого часу діяльність з надання послуг у сфері косметології набула значних масштабів. Це перш за все пов'язано з великим попитом на косметологічні

послуги та збільшенням закладів (салонів краси), які надають ряд послуг у сфері косметології, починаючи з нанесення звичайних масок і закінчуючи різноманітними ін'єкціями та пластичними операціями. Проте чіткий перелік косметологічних послуг в українському законодавстві відсутній, власне, як і не визначена сама юридична природа косметологічної послуги. Відсутніми є також і стандарти надання таких послуг. Натомість законодавство США (штати Канзас, Флоріда, Пенсільванія) містить чіткий перелік послуг, які може надавати косметолог, і санкції за порушення працівниками косметологічних салонів своїх професійних обов'язків [6; 7; 8]. Згідно з положенням закону про експертизу та реєстрацію косметологів та салонів краси штату Канзас [6] будь-які послуги, що надаються в галузі косметології, потребують від косметолога спеціальної освіти та ліцензії. Щоб почати практикувати у сфері косметології, особі необхідно отримати ліцензію в акредитованому університеті або державній школі краси. Для закінчення цих шкіл зазвичай потрібно більше тисячі годин практики, а також іспит, який включає письмові та практичні частини, а також програми для підвищення освіти. Базові курси часто доповнюються навчанням у сфері естетики, а також в інших спеціалізованих галузях.

Ліцензія може бути спеціалізованою, у цьому випадку косметологи мають право надавати окремі послуги, які чітко визначені. Ліцензії не є універсальними і як такі вимагають, щоб якщо власник ліцензії побажав продовжити свою практику після виходу зі штату, у якому він кваліфікований для надання косметологічних послуг, він повинен передати свою ліцензію. Процес передачі ліцензії варіюється залежно від штатів і їхніх вимог, коли йдеться про освіту у сфері косметології. У деяких випадках особі необхідно тільки подати заявку, у той час, як в інших потрібно скласти додатковий іспит або реалізувати додаткові години на навчання [9].

Варто зазначити, що в США лікарі не займаються наданням косметологічних послуг, оскільки це для них є економічно не вигідним. Дерматологи виконують свої безпосередньо функціональні обов'язки: лікують хворих з патологіями шкіри та її похідних. Пластичні хірурги виконують операції згідно зі специфікою діяльності і здійснюють введення ін'єкційних моделюючих лікарських засобів. Інші напрями називаються прикладною естетикою, у цій галузі працюють особи, які не мають медичної освіти, проте повинні отримати спеціальну освіту і ліцензію.

Європейська школа під косметологією розуміє окрему науку, суміжну з медициною, фахівці якої повинні діяти в умовах співпраці з лікарями різних спеціальностей, у тому числі й дерматологами, але не бути лікарями. Основний напрям сучасної європейської косметології – це профілактика і корекція косметичних недоліків шкіри та її похідних [10, с. 50].

Український ринок косметологічних послуг умовно поділяють на естетичні послуги, які салони краси можуть надавати без ліцензії, та медичні (косметичні, косметологічні), які можуть надаватися за наявності відповідної ліцензії. У зв'язку з цим за поділом послуг, які надаються у салонах краси, на естетичні і медичні (косметичні, косметологічні) варто керуватися Національним класифікатором видів економічної діяльності [11] і Державним класифікатором продукції та послуг [12]. У цих нормативно-правових документах виділені розділи 86 «Охорона здоров'я» та 96 «Надання інших індивідуальних послуг». Клас 96.02 класифікатора ДК 009: 2010 «Надання послуг перукарнями і салонами краси» включає: миття волосся, підрівнювання та стрижку, фарбування, тонування, завивку,

випрямлення волосся та подібні види послуг, що надаються чоловікам і жінкам; гоління та підрівнювання бороди; масаж обличчя, манікюр і педикюр, макіяж тощо.

У Державному класифікаторі продукції та послуг є секція 96.02.1 «Послуги перукарські та інші послуги з догляду за зовнішністю», де виділені перукарські послуги для жінок і дівчаток; перукарські послуги для чоловіків і хлопчиків; косметичні, манікюрні та педикюрні послуги; послуги з догляду за зовнішністю, послуги поверхневого пілінгу тощо.

Перераховані процедури український законодавець не відносить до медичних і вважає естетичними послугами, які салон краси може надавати без ліцензії.

У Національному класифікаторі видів економічної діяльності [11] в класі 86.22 виділено клас «Спеціалізована медична практика», що передбачає медичне консультування та лікування у сфері спеціальної медицини лікарями-спеціалістами та хірургами. Відповідно, до медичних послуг належать процедури, пов'язані з введенням речовин у порожнину організму різними способами (ін'єкційно, природними шляхами тощо), що передбачають пошкодження шкірного покриву і слизової оболонки, а також вимагають застосування медичного обладнання й інструментів. Перелік цих процедур достатньо різноманітний. До них належать усі види пластичних операцій, апаратна косметологія, мезотерапія, ін'єкції ботоксу і силікону, епіляція, пілінг, ліпоксація, гідроклононотерапія та ін. Такі процедури, на думку українського законодавця, повинні проводитися особами з медичною освітою та за наявності відповідної ліцензії.

Найбільш ризиковим в Україні є ринок естетичних послуг, оскільки така діяльність не підлягає ліцензуванню і, як правило, здійснюється суб'єктами, які провадять господарську діяльність з надання побутових послуг населенню без відповідної освіти. Автори статті «Моніторинг ринку праці в галузі практичної косметології в Україні» провели інтерв'ювання понад 200 співробітників косметологічних закладів різних регіонів України і дослідним шляхом установили, що сьогодні в галузі косметології працюють усі охочі незалежно від профільної освіти. 38 % респондентів мають медичну освіту (15 % з них закінчили вищі медичні установи). 19 % респондентів мають фармацевтичну освіту і кваліфікацію провізора загального профілю або провізора-косметолога. Решта 37,5 % респондентів закінчили технічні, економічні, педагогічні, авіаційні, автодорожні, інженерно-будівельні, фізкультурні та інші заклади вищої освіти і після отримання основної професії вирішили (з різних причин як особистого, так і професійного характеру) зайнятися практичною косметологією, закінчивши відповідні курси. 5,5 % респондентів працюють у косметологічних закладах після закінчення середньої школи, пройшовши підготовку на курсах з косметології [10, с. 49]. Очевидно, що подібна різноманітність освітнього рівня співробітників косметологічних закладів негативно позначається на їх професіоналізмі і кваліфікації. Саме брак кваліфікованого персоналу є однією з основних проблем у сфері косметології в Україні. Це пов'язано з відсутністю єдиних державних освітніх стандартів підготовки кадрів для цієї сфери, що є наслідком відсутності законодавчої бази, яка регламентує діяльність косметологічних закладів.

Варто зауважити, що, згідно з Довідником кваліфікаційних характеристик професій працівників, затверджених наказом Міністерства охорони здоров'я України від 29.03.2002 № 117 [13], серед професіоналів у сфері косметології професії «косметолог» немає. «Косметолог» вживається лише у словосполученні з «провізором». Нормативно закріплена така професія, як «провізор-косметолог». Разом з тим, відповідно до класифікатора

професій ДК 003: 2005 [14], в Україні є така професія, як «косметик» (№ 5141.2), що означає фахівець, який займається штучним доданням краси особі, тілу, підтриманням їхнього здорового стану, свіжості.

Сьогодні в косметологічних закладах працюють фахівці різних кваліфікаційних і освітніх рівнів, які, як правило, пройшли додаткове навчання на короткострокових курсах з косметології. Закінчивши такі курси навчання, особа отримує професію, що є не легітимною на державному рівні. Пов'язано це з тим, що в різних сертифікатах, дипломах, посвідченнях, виданих після проходження такого навчання, зазначаються професії, яких немає у Класифікаторі професій України [14].

Саме ж законодавство, яке регламентує порядок надання косметологічних послуг в Україні, не відповідає сучасним вимогам сфери косметології, оскільки затверджено було 1982 року [15] і передбачає надання лікувально-діагностичних, консультативних послуг з питань захворювань шкіри та косметичних дефектів шкіри лікарем дерматовенерологом косметологічного кабінету і надання косметичних процедур лише медичною сестрою, яка має спеціальну підготовку з проведення косметичних процедур, перелік яких чітко визначений у наказі [15]. Отже, діяльність інших осіб на ринку косметологічних послуг є незаконною. Враховуючи те, що для надання косметологічних послуг потрібні різні знання щодо дії біологічних речовин і правильне визначення спектру косметологічних процедур, залежно від стану здоров'я особи, особливих показників стану шкіри тощо логічним видається висновок, що косметологічні послуги та допомогу населенню може надавати «провізор-косметолог» як особа, яка має диплом державного зразка та термін освіти не менше 5 років, яка розуміє, яким чином може вплинути певний препарат на індивідуальні характеристики зовнішності та здоров'я особи. Що стосується косметика, тобто особи, яка закінчила недовготривалі курси, що мають комерційну основу, то ця особа не може надавати косметологічні послуги та косметологічну допомогу населенню.

Окремої уваги законодавця потребує косметична продукція, яка використовується у косметологічній індустрії. У країнах ЄС 2004 року була прийнята Директива Basic Cosmetics [16], яка містить списки заборонених речовин, на використання яких поширюються правові обмеження. Директива та додатки до неї надзвичайно точні щодо речовин і для повноти висвітлюють інформацію щодо барвників, консервантів, ультрафіолетових фільтрів, використання яких дозволено або заборонено у косметичних засобах.

Директиви у сфері косметології спрямовані на захист професіоналів, які постійно працюють з цими продуктами. Ряд продуктів для перманентного фарбування волосся може викликати у перукарів дерматологічні проблеми. Ось чому, наприклад, європейські правила передбачають спеціальне маркування із зазначенням запобіжних заходів, які повинні бути прийняті під час зберігання та використання продуктів, призначених для перукарів.

Косметичне регулювання в Канаді проводиться через програму Health Canada Cosmetics. Основою для правового регулювання косметичної програми є Закон про харчові продукти та лікарські засоби, а також косметичні правила. Косметична програма Health Canada Cosmetics має на меті захистити здоров'я канадців шляхом мінімізації використання шкідливих речовин, які використовуються в косметиці. Програма визначає вимоги до виробництва, маркування, розподілу та продажу косметики [17].

В Україні відсутнє спеціальне законодавство, спрямоване на регулювання ринку косметичної продукції. А відтак працівники косметологічної індустрії часто

використовують косметичну продукцію, яка коштує менше, проте містить токсичні речовини [18; 19].

Сама діяльність з надання косметологічних послуг з правової точки зору є потенційно конфліктною. У зв'язку з цим склалася стійка судова практика позовів клієнта до косметолога [20]. Проте відсутність договору про надання косметологічних послуг ускладнює процес притягнення винних до відповідальності [21]. Юридично надання косметологічних послуг можна підвести до форми договору надання послуг, нормативно закріпленої Цивільним кодексом України (ст. 901) [22]. До предмета такого договору потрібно віднести діяльність або дію, спрямовану на косметологічне втручання, а також на естетичний результат від цієї діяльності або дії. Виникає логічне запитання: що необхідно вважати естетичним результатом? Адже уявлення про красу є досить суб'єктивними і не завжди результат від одержуваної косметологічної послуги відповідає вимогам клієнта. Згідно з положеннями Цивільного кодексу України відповідальність за надання послуг може наступати тільки за наявності вини виконавця такої послуги, і в цій ситуації незрозуміло, яким чином необхідно встановити причинно-наслідковий зв'язок. Особливо важливим для обох сторін є питання відповідальності за надання неефективних і малоефективних косметологічних послуг, проте визначити рівень ефективності таких послуг не можна, оскільки на законодавчому рівні це не врегульовано.

Не менш важливим для законодавця є наявність ліцензії та відповідної освіти надавачів косметологічних послуг. У випадку надання косметологічних послуг без ліцензії або ж із завершенням терміну її дії законодавство США передбачає майнову та адміністративну відповідальність [23; 24; 25]. Наприклад, у штаті Огайо встановлено покарання у вигляді штрафу за заняття косметологічною діяльністю без ліцензії: перше правопорушення – 200 доларів; другу – 250 доларів; третє – 500 доларів [24]. Український законодавець у ст. 164 Кодексу України про адміністративні правопорушення [26] пропонує накладення штрафу від однієї тисячі до двох тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (від 17 000 до 34 000 грн), тобто від 65 до 135 доларів США. Проте за незаконну лікувальну діяльність українським законодавцем передбачена кримінальна відповідальність (ст. 138 ККУ) [27]. Кримінальна відповідальність за незаконну лікувальну діяльність передбачена і законодавством США [28], Канади [29], європейських країн [30; 31].

Висновки. Проведений аналіз міжнародного досвіду правового регулювання косметологічних послуг свідчить, що у переважній більшості країн є спеціальне законодавство, що регулює ринок косметичної продукції та діяльність косметологічних закладів. Обов'язковою вимогою до осіб, які надають косметологічні послуги, є наявність спеціальної освіти і ліцензії на конкретний вид косметологічних послуг. За порушення законодавства щодо надання косметологічних послуг передбачені конкретні санкції. З метою належного врегулювання косметологічної індустрії в Україні варто розробити спеціальне законодавство, спрямоване на регулювання ринку косметологічних послуг; прийняти державну програму, у якій визначити вимоги до виробництва, маркування, розподілу та продажу косметики; затвердити єдині державні освітні стандарти підготовки кадрів для косметологічної сфери; встановити чіткі вимоги та стандарти, що гарантуватимуть безпеку надання косметологічних послуг та сприятимуть мінімізації негативних наслідків для громадського здоров'я; передбачити конкретні санкції за порушення законодавства щодо надання косметологічних послуг.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Kaw, Eugenia «The Medicalization of Racial Features: Asian – American Women and Cosmetic Surgery» «The Politics of Women’s Bodies: Sexuality, Appearance and Behavior. Ed. Rose Weitz. New York : Oxford University Press, 2003, pg. 184.
2. Косметология – как неотъемлемая часть нашей жизни: что нам готовы предложить? [Електронний ресурс]. – Режим доступа : <https://news.rambler.ru/diy/39251520-kosmetologiya-kak-neotemlemaya-chast-nashey-zhizni-chto-nam-gotovy-predlozhit/>
3. A-Z of Cosmetology and its Future in Asia and Europe [Електронний ресурс]. – Режим доступа : <https://dermameet.episirus.org/a-z-of-cosmetology-and-its-future-in-asia-and-europe/>
4. Toxic chemicals in salons, lack of education lead to adverse health effects. Two Rutgers studies find consumers are unaware of most health risks at beauty salons and that nail technician training in handling chemicals needs improvement. Rutgers University. Public Release: 14-DEC-2017 [Електронний ресурс]. – Режим доступа : https://www.eurekalert.org/pub_releases/2017-12/ru-tci121417.php.
5. Beauty and Its Beast Fact Sheet Unmasking the Impacts of Toxic Chemicals on Salon Workers [Електронний ресурс]. – Режим доступа : <https://www.womensvoices.org/safe-salons/beauty-and-its-beast/beauty-and-its-beast-fact-sheet/>
6. Statutes and Regulations relating to Cosmetology, Nail Technology, Esthetics, and Electrology. Laws Relating to the Examination and Registration of Cosmetologists and Beauty Shops [Електронний ресурс]. – Режим доступа : <http://www.kansas.gov/kboc/StatsandRegs.htm#65-1901>
7. Cosmetology Law Act of May 3, 1933 P.L. 242, No. 86, CL. 63. Commonwealth of Pennsylvania State Board of Cosmetology Printed in February 2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступа : <https://www.dos.pa.gov/ProfessionalLicensing/BoardsCommissions/Cosmetology/Documents/Board%20Documents/COSMETOLOGY%20LAW.pdf>
8. Board of Cosmetology Chapter 477, Florida Statutes Chapter 61G5, Florida Administrative Code Sections of Chapter 455, Florida Statutes Chapter 61, Florida Administrative Code Updated on July 9, 2019 [Електронний ресурс]. – Режим доступа : http://www.myfloridalicense.com/dbpr/pro/cosmo/documents/printable_cosmetology_lawbook.pdf.
9. The Bad Side of Being a Cosmetologist by Karen Farnen [Електронний ресурс]. – Режим доступа : <https://work.chron.com/bad-side-being-cosmetologist-22510.html>
10. Моніторинг ринку праці в галузі практичної косметології в Україні / О. С. Кран, О. В. Посилкіна, О. Г. Башура, І. Г. Пересадько // Управління, економіка та забезпечення якості в фармації. – 2009. – № 3 (5). – С. 49–57.
11. Національний класифікатор видів економічної діяльності ДК 009:2010 [Електронний ресурс]. – Режим доступа : <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/vb457609-10>
12. Державний класифікатор продукції та послуг ДК 016:2010 [Електронний ресурс]. – Режим доступа : <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v457a609-10>
13. Довідник кваліфікаційних характеристик професій працівників. ВИПУСК 78 Охорона здоров’я [Електронний ресурс]. – Режим доступа : <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/va117282-02>
14. Національний класифікатор України. Класифікатор професій ДК 003:2005 [Електронний ресурс]. – Режим доступа : <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/ru/vb375609-05>

15. О мерах по улучшению косметологической помощи населению : Приказ Министерства здравоохранения СССР : от 28.12.1982 № 1290 [Електронний ресурс] / Сайт Верховної Ради України. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v1290400-82>
16. The_European_Union_Cosmetics_Directive_Explanatory_Brochure [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://cosmeticseurope.eu/files/4114/6400/4203/The_European_Union_Cosmetics_Directive_Explanatory_Brochure_2004.pdf
17. Ten important cosmetics regulations in Canada for manufacturers [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.swktech.com/10-important-cosmetics-regulations-canada/>
18. Шкідливі речовини, що їх містить сучасна косметика [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.epochtimes.com.ua/health/krasa-i-zdorovya/shkidlivi-rechovini-shcho-yikh-mistit-suchasna-kosmetika-114905.html>
19. Список небезпечних речовин у кремах, зубній пасті і шампунях [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.unian.ua/health/country/242062-spisok-nebezpechnih-rechovin-u-kremah-zubniy-pasti-i-shampunyah.html>
20. Питання законності надання салонами краси медичних процедур без ліцензії та відповідної медичної освіти [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zkk-lviv.com.ua/blog/pitannya-zakonnosti-nadannya-salonami-krasi-medichnix-procedur-bez-licenzi%D1%97-ta-vidpovidno%D1%97-medichno%D1%97-osviti/>
21. «Косметологія» в законі [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://protocol.ua/ua/kosmetologichni_poslugi_varto_chi_ni/
22. Цивільний кодекс України : від 16.01.2003 № 435-IV [Електронний ресурс] / Сайт Верховної Ради України. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>
23. Bentley v. Bureau of Professional and Occupational Affairs State Board of Cosmetology [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://caselaw.findlaw.com/pa-commonwealth-court/1890642.html>
24. Ohio State Board of Cosmetology – Ohio Administrative Rules [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://ohiosalonassociation.com/advocacy/rules/>
25. Schedule of civil penalties – cosmetologists, nail technicians, estheticians, natural hair braiders, salons [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.pacode.com/secure/data/049/chapter43b/s43b.5.html>
26. Кодекс України про адміністративні правопорушення : від 07.12.1984 № 8073-X [Електронний ресурс] / Сайт Верховної Ради України. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>
27. Кримінальний кодекс України : від 05.04.2001 № 2341-III [Електронний ресурс] / Сайт Верховної Ради України. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>
28. A Roadmap for New Physicians Fraud & Abuse Laws [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://oig.hhs.gov/compliance/physician-education/01laws.asp>
29. Criminal Code. 1985 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://laws-lois.justice.gc.ca/eng/acts/c-46/fulltext.html>
30. German Criminal Code. 1998 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://www.gesetze-im-internet.de/englisch_stgb/englisch_stgb.html
31. Twenty-five years of French jurisprudence in criminal medical liability. 2017 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://journals.sagepub.com/doi/full/10.1177/0025802417737402>

REFERENCES

1. Kaw, E. (2003), «The Medicalization of Racial Features: Asian - American Women and Cosmetic Surgery» «The Politics of Women's Bodies: Sexuality, Appearance and Behavior. Ed. Rose Weitz. New York: Oxford University Press.
2. Cosmetology – as an integral part of our life: what are we ready to offer? – Retrieved from : <https://news.rambler.ru/diy/39251520-kosmetologiya-kak-neotemlemaya-chast-nashey-zhizni-chto-nam-gotovy-predlozhit/>
3. A-Z of Cosmetology and its Future in Asia and Europe. – Retrieved from : <https://dermameet.episirus.org/a-z-of-cosmetology-and-its-future-in-asia-and-europe/>
4. Toxic chemicals in salons, lack of education lead to adverse health effects. Two Rutgers studies find consumers are unaware of most health risks at beauty salons and that nail technician training in handling chemicals needs improvement. Rutgers University. Public Release: 14-DEC-2017. – Retrieved from : https://www.eurekalert.org/pub_releases/2017-12/ru-tci121417.php
5. Beauty and Its Beast Fact Sheet Unmasking the Impacts of Toxic Chemicals on Salon Workers. – Retrieved from : <https://www.womensvoices.org/safe-salons/beauty-and-its-beast/beauty-and-its-beast-fact-sheet/>
6. Statutes and Regulations relating to Cosmetology, Nail Technology, Esthetics, and Electrology. Laws Relating to the Examination and Registration of Cosmetologists and Beauty Shops. – Retrieved from : <http://www.kansas.gov/kboc/StatsandRegs.htm#65-1901>
7. Cosmetology Law Act of May 3, 1933 P.L. 242, No. 86, CL. 63. Commonwealth of Pennsylvania State Board of Cosmetology Printed in February 2015. – Retrieved from : <https://www.dos.pa.gov/ProfessionalLicensing/BoardsCommissions/Cosmetology/Documents/Board%20Documents/COSMETOLOGY%20LAW.pdf>
8. Board of Cosmetology Chapter 477, Florida Statutes Chapter 61G5, Florida Administrative Code Sections of Chapter 455, Florida Statutes Chapter 61, Florida Administrative Code Updated on July 9, 2019. – Retrieved from : http://www.myfloridalicense.com/dbpr/pro/cosmo/documents/printable_cosmetology_lawbook.pdf
9. The Bad Side of Being a Cosmetologist by Karen Farnen. – Retrieved from : <https://work.chron.com/bad-side-being-cosmetologist-22510.html>
10. Kran, O. S. & Posilkina, O. V. & Bashura, O. G. & Peresadko, I. G. (2009), «Labor market monitoring in the field of practical cosmetology in Ukraine», *Upravlinnya, ekonomika ta zabezpechennya yakosti v farmatsiyi*, No. 3 (5), pp. 49–57.
11. National classifier of economic activities DK 009: 2010. – Retrieved from : <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/vb457609-10>
12. State classifier of products and services DK 016: 2010. – Retrieved from : <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v457a609-10>
13. Handbook of qualification characteristics of professions of workers. ISSUE 78 Health care. – Retrieved from : <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/va117282-02>
14. National classifier of Ukraine. Occupational classifier DK 003: 2005. – Retrieved from : <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/en/vb375609-05>
15. About measures to improve cosmetology assistance to the population: Order of the Ministry of public health of the USSR of 12.12.1982 No. 1290. – Retrieved from : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v1290400-82>

16. The European Union Cosmetics Directive Explanatory Brochure. – Retrieved from : https://cosmeticseurope.eu/files/4114/6400/4203/The_European_Union_Cosmetics_Directive_Explanatory_Brochure_2004.pdf
17. Ten important cosmetics regulations in Canada for manufacturers. – Retrieved from : <https://www.swktech.com/10-important-cosmetics-regulations-canada/>
18. Hazardous substances contained in modern cosmetics. – Retrieved from : <https://www.epochtimes.com.ua/health/krasa-i-zdorovya/shkidlivi-rechovini-shcho-yikh-mistit-suchasna-kosmetika-114905.html>
19. List of hazardous substances in creams, toothpastes and shampoos. – Retrieved from : <https://www.unian.ua/health/country/242062-spisok-nebezpechnih-rechovin-u-kremah-zubniy-pasti-i-shampunyah.html>
20. The question of the legality of the provision of beauty salons with unlicensed medical treatment and appropriate medical education. – Retrieved from : <https://zkk-lviv.com.ua/blog/pitannya-zakonnosti-nadannya-salonami-krasi-medicnix-procedur-bez-licenzi%D1%97-ta-vidpovidno%D1%97-medicno%D1%97-osviti/>
21. «Cosmetology» in law. – Retrieved from : https://protocol.ua/en/kosmetologichni_poslugi_varto_chi_ni/
22. The Civil code of Ukraine № 435-IV (2003, January 16), Verkhovna Rada of Ukraine. – Retrieved from : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>
23. Bentley v. Bureau of Professional and Occupational Affairs State Board of Cosmetology. – Retrieved from : <https://caselaw.findlaw.com/pa-commonwealth-court/1890642.html>
24. Ohio State Board of Cosmetology – Ohio Administrative Rules. – Retrieved from : <https://ohiosalonassociation.com/advocacy/rules/>
25. Schedule of civil penalties – cosmetologists, nail technicians, estheticians, natural hair braiders, salons. – Retrieved from : <https://www.pacode.com/secure/data/049/chapter43b/s43b.5.html>
26. Code of Ukraine on administrative offenses № 8073-X (1984, December 7), Verkhovna Rada of Ukraine. – Retrieved from : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>
27. The Criminal code of Ukraine. 05.04.2001 № 2341-III (2001, April 5), Verkhovna Rada of Ukraine. – Retrieved from : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>
28. A Roadmap for New Physicians Fraud & Abuse Laws. – Retrieved from : <https://oig.hhs.gov/compliance/physician-education/01laws.asp>
29. Criminal Code. 1985. – Retrieved from : <https://laws-lois.justice.gc.ca/eng/acts/c-46/fulltext.html>
30. German Criminal Code. 1998. – Retrieved from : https://www.gesetze-im-internet.de/englisch_stgb/englisch_stgb.html
31. Twenty-five years of French jurisprudence in criminal medical liability. 2017. – Retrieved from : <https://journals.sagepub.com/doi/full/10.1177/0025802417737402>

I. V. Chekhovska, V. V. Bilousyuk. Legal regulation of the market of cosmetology services: comparative legal analysis

The article is devoted to the study of legal regulation of the cosmetic services market in the EU, USA, Canada and Ukraine. The analysis of the international experience of legal regulation of cosmetology services has revealed that in the vast majority of countries there is a special legislation that regulates the market of cosmetic products and the activities of cosmetology

establishments. The Basic Cosmetics Directive, adopted in the EU, has been studied and contains lists of banned substances that are subject to legal restrictions. It has been found that cosmetic regulation in Canada is implemented through the Health Canada Cosmetics program. The program defines the requirements for the production, marking, distribution and sale of cosmetics. The US legislation (including Kansas, Florida, Pennsylvania) that regulates the cosmetic services market is analyzed, a clear list of services provided by a cosmetologist in the US, and sanctions for violations of cosmetic salon employees by their professional duties, is identified. It is established that the mandatory requirement for persons providing cosmetology services is the presence of special education and a license for a specific type of cosmetology services. For violation of the legislation on the provision of cosmetic services, specific sanctions are provided.

The absence of special legislation aimed at regulating the market of cosmetology services in Ukraine. It is found out that the Ukrainian market of cosmetology services is conditionally divided into aesthetic services, which beauty salons can provide without a license, and medical (cosmetics, cosmetology), which can be provided with a corresponding license. It is proved that the most risky market in Ukraine is the aesthetic services market, since such activities are not licensed and are usually carried out by entities that carry out economic activities for providing household services to the population without proper education. The lack of qualified staff is one of the major problems in the field of cosmetology in Ukraine. This is due to the lack of uniform state educational standards for training in this field, which is a consequence of the lack of legal framework regulating the activities of cosmetic institutions. It is established that according to the Handbook of qualification characteristics of professions of workers, approved by the order of the Ministry of Health of Ukraine 29.03.2002 № 117 among the professionals in the field of cosmetology profession “cosmetologist” – no. “Cosmetologist” is used only in conjunction with “pharmacist”. The interviewing method shows that today there are specialists in various qualification and educational levels working in cosmetology establishments, who have usually completed additional training in short-term cosmetology courses.

It is proposed to: develop special legislation aimed at regulating the market of cosmetology services in Ukraine; to adopt a state program in which to determine the requirements for the production, marking, distribution and sale of cosmetics; to approve uniform state educational standards of training of the personnel for cosmetology sphere; establish clear requirements and standards that will guarantee the safety of cosmetology services and minimize the negative effects on public health; to provide specific sanctions for violation of the legislation on the provision of cosmetic services.

Key words: *cosmetologist, cosmetician, cosmetology service, aesthetic service, license, cosmetic products.*

Стаття надійшла до редакції 13 листопада 2019 року